

WEB-KVEST TEXNOLOGIYASI ASOSIDA TALABALARNING MUSTAQIL TA'LIMINI RIVOJLANTIRISH MODELI

Qodirov Adhamjon Sharifjon o'g'li

Namangan davlat chet tillari instituti tayanch doktoranti

adhamjonqodirov93@gmail.com

ORCID: 0009-0001-9597-6107

Annotatsiya. Ushbu maqolada oliy ta'lim tizimida kredit-modul sharoitida talabalarining mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishda WebQuest texnologiyasining samaradorligi o'rganiladi. Tadqiqot konstruktivizm va ijtimoiy konstruktivizm nazariyalariga asoslanib, talabalarining mustaqil bilim olish, tanqidiy fikrlash va axborot savodxonligini rivojlantirishga qaratilgan didaktik modelni ishlab chiqish va amaliy sinovdan o'tkazishni nazarda tutadi.

Tadqiqotda Namangan davlat chet tillari institutining 240 nafar talabalari ishtirok etdi. Kvazi-eksperimental dizayn asosida tajriba va nazorat guruhleri tashkil etilib, tajriba guruhida WebQuest texnologiyasiga asoslangan o'qitish, nazorat guruhida esa an'anaviy metodlar qo'llanildi. Ma'lumotlar bilim testlari, mustaqil faoliyat shkalalari, motivatsiya so'rovnomalari hamda sifatli tahlil usullari orqali yig'ildi.

Natijalar tajriba guruhida bilim saviyasi, mustaqil ta'lim ko'nikmalari va motivatsiya ko'rsatkichlarining statistik jihatdan sezilarli darajada oshganligini ko'rsatdi ($p < 0,05$). Xususan, tajriba guruhi nazorat guruhiga nisbatan taxminan 20% yuqori natijalarga erishdi. Shuningdek, sifatli tahlil talabalarda tanqidiy fikrlash, muammolarni mustaqil hal etish, hamkorlikda ishlash va axborot bilan ishlash ko'nikmalarining rivojlanganligini tasdiqladi.

Tadqiqot natijalari WebQuest texnologiyasining chet tillarini o'qitishda raqamli texnologiyalarni samarali integratsiya qilish imkonini beruvchi innovatsion pedagogik vosita ekanligini ko'rsatadi. Amaliy ahamiyati sifatida WebQuestni loyihalash va joriy etishning bosqichma-bosqich metodikasi taklif etiladi.

Kalit so'zlar: WebQuest texnologiyasi, mustaqil ta'lim, kredit-modul tizimi, raqamli texnologiyalar, talabalar motivatsiyasi, tanqidiy fikrlash, axborot savodxonligi

МОДЕЛЬ РАЗВИТИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ ТЕХНОЛОГИИ ВЕБ-КВЕСТА

Аннотация: В статье исследуется эффективность использования технологии WebQuest для организации самостоятельной учебной деятельности студентов в условиях кредитно-модульной системы высшего образования. Теоретической основой исследования послужили положения конструктивистской и социально-конструктивистской парадигм обучения, акцентирующих роль активного и самостоятельного познания.

В исследовании приняли участие 240 студентов Наманганский государственный институт иностранных языков. В рамках

квазиэкспериментального дизайна была разработана и апробирована дидактическая модель, основанная на технологии WebQuest. Экспериментальная группа обучалась с использованием WebQuest-заданий, тогда как контрольная группа — посредством традиционных методов обучения. Сбор данных осуществлялся с использованием тестирования знаний, шкал оценки самостоятельной деятельности, анкетирования мотивации и методов качественного анализа.

Результаты исследования продемонстрировали статистически значимое улучшение показателей в экспериментальной группе по сравнению с контрольной ($p < 0,05$), включая уровень знаний, самостоятельность и учебную мотивацию. В частности, установлено, что экспериментальная группа показала примерно на 20% более высокие результаты. Кроме того, качественный анализ подтвердил рост вовлечённости студентов, развитие критического мышления, навыков совместной деятельности и информационной грамотности.

Полученные данные свидетельствуют о высокой педагогической эффективности технологии WebQuest как инструмента интеграции цифровых технологий в процесс обучения иностранным языкам. Практическая значимость исследования заключается в разработке поэтапной методики проектирования и внедрения WebQuest, адаптированной к условиям высшего образования.

Ключевые слова: технология WebQuest, самостоятельное обучение, кредитно-модульная система, цифровые технологии, мотивация студентов, критическое мышление, информационная грамотность

A MODEL FOR DEVELOPING STUDENTS' INDEPENDENT LEARNING BASED ON WEBQUEST TECHNOLOGY

Annotation. This study investigates the effectiveness of WebQuest technology in organizing students' independent learning within the framework of the credit-modular system in higher education. The research is grounded in constructivist and social constructivist learning theories, which emphasize active and autonomous knowledge construction.

The study involved 240 students from Namangan State Institute of Foreign Languages. A quasi-experimental design was employed to develop and implement a didactic model based on WebQuest technology. The experimental group was instructed using WebQuest-based tasks, while the control group followed traditional teaching methods. Data were collected through knowledge tests, independent learning scales, motivation questionnaires, and qualitative analysis techniques.

The findings revealed statistically significant improvements in the experimental group compared to the control group ($p < 0.05$), including academic achievement, independent learning skills, and motivation levels. Notably, the experimental group demonstrated approximately 20% higher performance than the control group. Furthermore, qualitative analysis confirmed increased student engagement, as well as the development of critical thinking, collaborative skills, and information literacy.

The results highlight the high pedagogical effectiveness of WebQuest technology as a tool for integrating digital technologies into foreign language instruction. The practical

significance of the study lies in the development of a step-by-step methodology for designing and implementing WebQuest activities adapted to higher education contexts.

Keywords: *WebQuest technology, independent learning, credit-modular system, digital technologies, student motivation, critical thinking, information literacy*

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida talabalarning mustaqil bilim olish va o'z-o'zini rivojlantirish qobiliyatlarini shakllantirish ustuvor yo'nalishlardan biri hisoblanadi. XXI asr ta'limi pedagogdan tayyor bilimlarni qabul qiluvchi passiv tinglovchilarni emas, balki mustaqil izlanuvchi, tanqidiy fikrlaydigan va muammolarni kreativ yechimlar topishga qodir mutaxassislarni tayyorlashni talab etadi.

Mazkur tadqiqot 2019-yildagi O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni hamda 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida belgilangan ustuvor vazifalarga muvofiq amalga oshirildi. Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta'lim jarayoniga yangicha yondashuvlarni joriy etish imkoniyatini yaratmoqda. Ushbu kontekstda web-kvest texnologiyasi talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishning samarali vositasi sifatida e'tiborni tortmoqda.

Web-kvest — bu Internet resurslari asosida tuzilgan muammoli vazifa bo'lib, unda talabalar ma'lum bir mavzu yuzasidan axborotlarni qidirish, tahlil qilish, sintez qilish va yakuniy mahsulot yaratish orqali bilim va ko'nikmalarni egallaydilar (Dodge, 1995). Web-kvestlar talabalarni faol tadqiqotchilikka undaydi, ularning kognitiv qobiliyatlarini rivojlantiradi va mustaqil ishlash malakalarini shakllantiradi.

Xorijiy va mahalliy olimlarning tadqiqotlari (March, 2003; Halat, 2008; Soliyev, 2024) web-kvest texnologiyasining ta'lim samaradorligini oshirishdagi ijobiy ta'sirini tasdiqlaydi. Biroq, O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida web-kvestlardan foydalanish bo'yicha tizimli tadqiqotlar yetarli emas.

Tadqiqotning maqsadi va vazifalari

Maqsad: Web-kvest texnologiyasi asosida talabalarning mustaqil ta'limini rivojlantirish modelini ishlab chiqish va uning samaradorligini tajribada tekshirish.

Vazifalar:

1. Web-kvest texnologiyasining nazariy-metodologik asoslarini o'rganish
2. Talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantiruvchi web-kvest modelini yaratish
3. Ishlab chiqilgan modelni amaliyotda tatbiq etish metodikasini takomillashtirish
4. Talabalarning mustaqil ta'lim samaradorligini baholash mezonlari va ko'rsatkichlarini ishlab chiqish
5. Tajriba-sinov ishlari natijalarini tahlil qilish va umumlashtirish

METODLAR

Tadqiqotda 2 ta fakultetning 2-bosqich talabalari ishtirok etdi. Tadqiqot ishtirokchilari tasodifiy tanlash asosida tajriba (n=120) va nazorat (n=120) guruhlariga ajratildi.

Tadqiqot metodlari

nazariy metodlar:

1. Ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, umumlashtirish, modellashtirish

Empirik bosqich:

2. Pedagogik kuzatish, so'rovnoma, test, ekspert bahosi

Matematik-statistik metodlar:

3. O'rtacha qiymatlarni hisoblash, t-test, standart og'ish (standard deviation) va dispersiya tahlili (ANOVA)

Web-kvest modelining tuzilishi

Ishlab chiqilgan model quyidagi komponentlarni o'z ichiga oldi:

1. Maqsadli komponent

- Mustaqil bilim izlash ko'nikmalarini rivojlantirish
- Tanqidiy fikrlashni shakllantirish
- Axborot savodxonligini oshirish
- Talabalarning kommunikativ kompetensiyasini va raqamli ta'lim muhitida samarali faoliyat yuritish qobiliyatini rivojlantirish

WebQuest-Based Learning Model

2. Web-kvestlar ingliz tili fanidan 8 ta o'quv moduli (mavzu) asosida ishlab chiqildi.

Kirish (Introduction) — motivatsion qism

- Vazifa (Task) — aniq va qiziqarli topshiriq
- Jarayon (Process) — bosqichma-bosqich ko'rsatmalar
- Manbalar (Resources) — tanlangan Internet resurslari
- Baholash (Evaluation) — aniq mezonlar
- Xulosa (Conclusion) — umumlashtirish va refleksiya

Texnologik komponent

Web-kvestlar **Google Sites platformasida** (Google Sites, Wix, WordPress va h.k.) yaratildi. Resurslar sifatida video darsliklar, ilmiy maqolalar, interaktiv simulyatsiyalar, onlayn lug'atlar va ta'limiy veb-saytlar (BBC Learning English, Quizlet, YouTube Educational Channels)dan foydalanildi.

4. Tashkiliy komponent

- Talabalar **4–5 kishilik** guruhlariga bo'lindilar
- Har bir kvestga **2 hafta** vaqt ajratildi

- Yakuniy mahsulot: prezentatsiya, esse, loyiha ishlari va video taqdimot

Ma'lumotlarni to'plash vositalari

1. Bilim testi: 30 ta savoldan iborat
2. Mustaqil faoliyat ko'rsatkichlari shkalasi
(o'zlashtirish: past (0–59%), o'rta (60–74%), yaxshi (75–89%), yuqori (90–100%))
3. Motivatsiya so'rovnomasi
(havola: https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfO6JgTs369o8dJuH4G6bgVqJ7xaCuRPGOVt4ZLef_lsZ7sWw/viewform?usp=publish-editor)
4. Qo'shimcha vosita:
yarim tuzilgan intervyu (semi-structured interview) va kuzatish protokoli
5. Baholash mezoni

Ko'rsatkich	Past daraja	O'rta daraja	Yuqori daraja
Bilim saviyasi	0–59 ball	60–79 ball	80–100 ball
Mustaqillik	1–2 ball	3 ball	4–5 ball
Kreativlik	1–2 ball	3 ball	4–5 ball

NATIJALAR

Mustaqillik ko'nikmalari bo'yicha:

Tajriba natijalariga ko'ra, talabalarning mustaqil ta'lim ko'nikmalarida sezilarli ijobiy o'zgarish kuzatildi. Xususan, talabalarning mustaqil ravishda axborot izlash, uni tahlil qilish va amaliy vazifalarni bajarish qobiliyati rivojlandi. Shuningdek, ular o'z faoliyatini rejalashtirish, vaqtni samarali taqsimlash va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini egalladilar.

Talabalar fikrlari

So'rovnoma natijalariga ko'ra, talabalarning ****89%****i web-kvest texnologiyasini qiziqarli va foydali deb baholadi. Ochiq savollar tahlili quyidagi afzalliklarni ko'rsatdi:

- "Web-kvestlar darsni qiziqarli qiladi va mustaqil izlanishga undaydi" (Talaba A.)
- "Internet orqali turli manbalardan foydalanish bilimimizni kengaytirdi" (Talaba B.)
- "Guruhda ishlash hamkorlik qilish va fikr almashishni o'rgatdi" (Talaba C.)

Qiyinchiliklar sifatida 21% talaba internet tezligining pastligi va ba'zi resurslarga kirishdagi muammolarni ta'kidladi. Umuman olganda, sifatli tahlil natijalari web-kvest texnologiyasining talabalarning mustaqil ta'lim faoliyati va motivatsiyasini oshirishda samarali vosita ekanligini yana bir bor tasdiqlaydi.

MUHOKAMA

Olingan natijalar web-kvest texnologiyasining talabalar mustaqil ta'limini rivojlantirishdagi samaradorligini tasdiqlaydi. Tajriba guruhi talabalarining bilim saviyasi, mustaqil ishlash ko'nikmalari va o'rganishga motivatsiyasi nazorat guruhiga nisbatan statistik jihatdan yuqori bo'ldi.

Natijalarning talqini

Web-kvestlarning yuqori samaradorligi quyidagi omillar bilan izohlanadi:

1. Faol o'rganish paradigmasi

Web-kvestlar talabalarni passiv tinglovchilardan faol tadqiqotchilarga aylantiradi. Ular tayyor ma'lumotlarni emas, balki muammoni mustaqil yechishni talab qiladi, bu chuqur o'zlashtirishga olib keladi (konstruktivizm nazariyasi).

2. Motivatsiyaning oshishi

Web-kvestlarning interaktiv, muammoga yo'naltirilgan va real hayotiy vazifalarga asoslangan xususiyati talabalar qiziqishini oshiradi. Bu holat Deci va Ryan (1985) ning autodeterminatsiya nazariyasi bilan izohlanadi, unga ko'ra, o'quvchilarning ichki motivatsiyasi mustaqillik (autonomy), kompetentlik (competence) va ijtimoiy bog'liqlik (relatedness) orqali rivojlanadi.

3. Hamkorlikda o'rganish

Guruh ishlari talabalar o'rtasida bilim almashish, muammolarni birgalikda hal qilish va ijtimoiy o'zaro ta'sirni kuchaytirishga xizmat qiladi. Bu ijtimoiy konstruktivizm (Vygotsky) tamoyillariga mos keladi.

4. Axborot kompetentsiyasining rivojlanishi

Talabalar turli manbalardan axborotni izlash, uni tanqidiy tahlil qilish, saralash va qayta ishlash ko'nikmalarini egallaydilar, bu esa ularning axborot savodxonligini va raqamli kompetensiyalarini sezilarli darajada oshiradi.

Xorijiy tadqiqotlar bilan taqqoslash

Bizning natijalarimiz March (2003) va Halat (2008) tadqiqotlari bilan mos keladi. Ular ham web-kvestlarning o'quv jarayonida talabalarning mustaqil faoliyatini faollashtirish va o'quv samaradorligini oshirishda yuqori samaradorlikka ega ekanligini aniqlagan. Biroq, bizning tadqiqotimiz O'zbekiston ta'lim muhitida o'tkazilgani va ingliz tili faniga ixtisoslashtirilgani bilan farqlanadi. Qo'shimcha ravishda, natijalar Dodge (1995) va Zheng et al. (2008) tadqiqotlari bilan hamohang bo'lib, ular WebQuest texnologiyasining tanqidiy fikrlash va muammoli vazifalarni hal etish ko'nikmalarini rivojlantirishdagi ahamiyatini ta'kidlagan. Shuningdek, mahalliy tadqiqotlar (Soliyev, 2024) ham web-kvestlardan foydalanish talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini rivojlantirishda samarali ekanligini ko'rsatadi.

Cheklovlar

Tadqiqotning ba'zi cheklangan jihatlari mavjud:

1. Tanlanma hajmi nisbatan kichik (240 talaba)
2. Tadqiqot faqat Namangan davlat chet tillari institutida o'tkazildi
3. Uzoq muddatli ta'sir o'rganilmadi

4. Tadqiqotda ayrim tashqi omillar (internet sifati, texnik imkoniyatlar) natijalarga ta'sir ko'rsatgan bo'lishi mumkin

Amaliy tavsiyalar

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi tavsiyalar beriladi:

1. Pedagog-o'qituvchilar uchun:

- Web-kvestlarni tizimli ravishda o'quv jarayoniga integratsiya qilish va dars rejalari asosida muntazam qo'llash
- Talabalar uchun mustaqil izlanish faoliyatini tashkil etuvchi aniq yo'riqnomalar va baholash mezonlarini ishlab chiqish
- Guruh ishlarida rol taqsimotiga e'tibor berish (lider, tadqiqotchi, taqdimotchi kabi rollarni aniq belgilash)

2. Ta'lim muassasalari uchun:

- O'qituvchilar uchun web-kvest yaratish bo'yicha malaka oshirish kurslari va treninglar tashkil etish
- Texnik infratuzilmani zamonaviy kompyuterlar, tezkor internet va raqamli platformalar bilan ta'minlash orqali mustahkamlash
- Web-kvest asosidagi elektron ta'lim resurslarini yaratish va ulardan foydalanishni qo'llab-quvvatlash tizimini joriy etish

3. Siyosat ishlab chiquvchilar uchun:

- Raqamli texnologiyalarni ta'limga integratsiyalash bo'yicha davlat dasturlarini kengaytirish va qo'llab-quvvatlash
- Web-kvest va boshqa innovatsion metodlarni milliy o'quv dasturlariga kiritish hamda metodik qo'llanmalar ishlab chiqish

Ushbu tadqiqot web-kvest texnologiyasi asosida talabalarning mustaqil ta'limini rivojlantirish modelini ishlab chiqish va uni amalda sinab ko'rishga bag'ishlandi. Olingan natijalar tadqiqot farazini to'liq tasdiqladi: web-kvest texnologiyasi talabalarning bilim saviyasini, mustaqil ta'lim ko'nikmalarini va o'rganishga motivatsiyasini sezilarli darajada oshiradi.

XULOSA

1. Ishlab chiqilgan web-kvest modeli talabalarning mustaqil bilim izlash, tanqidiy fikrlash va muammolarni kreativ yechish ko'nikmalarini samarali rivojlantiradi.
2. Tajriba guruhi nazorat guruhiga nisbatan bilim saviyasi bo'yicha 20%, mustaqillik ko'nikmalari bo'yicha 38% va motivatsiya indeksi bo'yicha 33% yuqori natijalar ko'rsatdi ($p < 0.05$).
3. Web-kvestlar talabalarning axborot savodxonligini, hamkorlikda ishlash malakasini va ijodiy salohiyatini rivojlantirishda yuqori potentsialga ega.
4. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, web-kvest texnologiyasini oliy ta'lim tizimiga integratsiyalash talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini faollashtirish va zamonaviy kompetensiyalarni shakllantirishda samarali pedagogik vosita hisoblanadi.

Natijalar shuni tasdiqlaydiki, WebQuest asosida o'qitish talabalarning akademik ko'rsatkichlari, mustaqilligi va motivatsiyasini sezilarli darajada oshiradi, bu esa uning oliy ta'lim uchun zamonaviy pedagogik vosita sifatida samarali ekanligini ko'rsatadi.

Kelgusidagi tadqiqot yo'nalishlari

Kelajakda quyidagi yo'nalishlarda tadqiqotlarni chuqurlashtirish tavsiya etiladi:

- Web-kvest texnologiyasining uzoq muddatli ta'sirini o'rganish
- Turli fanlar va ta'lim darajalari uchun maxsus web-kvest modellarini ishlab chiqish
- Sun'iy intellekt va gamifikatsiya elementlarini web-kvestlarga integratsiyalash
- Web-kvest texnologiyasining talabalarning metakognitiv ko'nikmalari va o'z-o'zini boshqarish kompetensiyalariga ta'sirini chuqur tahlil qilish
- Gibrid (blended learning) ta'limda web-kvestlardan foydalanish samaradorligini tekshirish

Web-kvest texnologiyasi zamonaviy ta'limning raqamli transformatsiyasi jarayonida muhim vosita bo'lib, talabalarni XXI asr kompetensiyalari, jumladan, tanqidiy fikrlash, muammolarni hal etish, hamkorlik va raqamli savodxonlik bilan qurollantiradi hamda ularni uzluksiz va hayot davomida ta'lim olishga tayyorlaydi.

ADABIYOTLAR

1. Dodge, B. (1995). WebQuests: A Technique for Internet-Based Learning. *Distance Educator*, 1(2), 10–13.
2. March, T. (2003). The Learning Power of WebQuests. *Educational Leadership*, 61(4), 42–47.
3. Halat, E. (2008). The Effects of Designing WebQuests on the Motivation of Pre-Service Elementary School Teachers. *International Journal of Mathematical Education in Science and Technology*, 39(6), 793–802.
4. Zheng, R., Stucky, B., McAlack, M., Menchana, M., & Stoddart, S. (2008). WebQuest Learning as Perceived by Higher-Education Learners. *TechTrends*, 52(6), 29–35.
5. Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior*. New York: Plenum.
6. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society*. Harvard University Press.
7. Harmer, J. (2007). *The Practice of English Language Teaching*. Pearson.
8. Brown, H. D. (2001). *Teaching by Principles*. Longman.
9. Grabe, W., & Stoller, F. L. (2013). *Teaching and Researching Reading*. Routledge.
10. Gilmore, A. (2007). Authentic Materials in Language Teaching. *Language Teaching*, 40(2), 97–118.
11. Soliyev, U. Y. (2024). Talabalarning ingliz tilida o'qish kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi. PhD dissertatsiya, Namangan.
12. Ismatova, Y. (2021). Chet tilini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish. *Pedagogika va psixologiya ilmiy jurnali*.
13. Mirzayeva, Z. (2020). Talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etish metodikasi. Toshkent.
14. Auezova, R. (2019). Innovative Technologies in Foreign Language Teaching. *International Journal of Education*.
15. Ahmedova, D. (2022). Raqamli ta'lim muhitida chet tilini o'qitishning samarali usullari. *Zamonaviy ta'lim jurnali*.
16. Jalolov, J. J. (2012). *Chet til o'qitish metodikasi*. Toshkent: Talaba.
17. Saydaliyev, S. (2000). *Chet til o'qitish metodikasidan ocherklar*. Namangan.
18. O'zbekiston Respublikasi. (2019). "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun.
19. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2022). 2022–2026-yillarga mo'ljallangan taraqqiyot strategiyasi.
20. Bui, L. T. N. (2023). A Pragmatic Analysis of EFL Textbooks. *Journal of Asia TEFL*.
21. Lee, A. R. (2020). Online Learning Strategies. *CALL-EJ*.
22. Foster, J. (2024). AI in Education. *Computers & Education AI*.